

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

כיבוי הנר

(כ"ט ב') **משנה:** המכבה את הנר (בשבת) מפני שהוא מתיירא מפני נכרים, ומפני ליסטים, מפני רוח רעה (ובכל אלו יש סכנה אם לא יכבה), מפני החולה (שיש בו סכנה) שיישן, פטור (ומותר). כחם על הנר, כחם על השמן, כחם על הפתילה, חייב¹. רבי יוסי פוטר בכולן, חוץ מן (החם על) הפתילה, מפני שהוא עושה פחם (בכיבוי זה).

(ל' א') מדקתני סיפא חייב, שמע מינה רבי יהודה היא. רישא במאי עסיקין? אי בחולה שיש בו סכנה, מותר מיבעי ליה! ואי בחולה שאין בו סכנה, חייב חטאת מיבעי ליה!

לעולם בחולה שיש בו סכנה, ובדין הוא דליתני מותר, ואידי דבעי למתני סיפא חייב, תנא נמי רישא פטור.

והדתני רבי אושעיא: אם בשביל החולה שיישן, לא יכבה; ואם כבה, פטור אבל אסור, ההיא בחולה שאין בו סכנה, ורבי שמעון היא.

שיטות הראשונים

כיבוי הנר לצורך חולה שיש בו סכנה: כתב הרמב"ם, שמה שמותר לכבות נר לחולה שיש בו סכנה, הוא בתנאי שאי אפשר להעבירו למקום אחר, ולא להסתיר את האור ממנו. והשו"ע² סתם דבריו.

דין מלאכה שאינה צריכה לגופה: דעת רבנו חננאל, הראב"ד, הרמב"ן, הרשב"א והמאירי, שהלכה כרבי שמעון שפטור עליה. ודעת הרמב"ם שהלכה כרבי יהודה שחייב עליה³. והשו"ע⁴ פסק כרוב הראשונים שפטור, ובשם

1. ואע"פ שאינו צריך לעצם מלאכת הכיבוי, אלא כדי שלא ישרף החרס של נר או כדי שלא יכלה השמן או הפתילה, רבי יהודה היא דסבירא ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה, חייב עליה. ע"פ רמב"ם (פיה"מ).
2. או"ח רעחא, והמשנ"ב (ס"ק א) הביא דברי הרמב"ם להלכה. ובביה"ל (ד"ה מותר) העיר, דישי לעיין לדינא, דאפשר דזה דוקא לדעת הרמב"ם, דס"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה; אבל לפוסקים דפטרי, אפשר דמותר לכתחלה בחולה שיש בו סכנה, בכל גווני. ומכל מקום מסקנתו לדינא להחמיר לכו"ע היכא דישי לו עצה אחרת להסתיר האור. עוד כתב המשנ"ב (ס"ק ב) דכשיקיף אח"כ החולה, מותר להדליק הנר בשבילו. ובכל אלו, אם גוי מזומן לפניו, ואפשר לעשות על ידו בלא איחור, יעשה על ידו (והוא הדין על ידי קטנים. משנ"ב שכח, ס"ק לו). וזה על פי דברי הרמ"א (שכח"ב). ואמנם שם כתב המשנ"ב (ס"ק לז) שהט"ז חלק על הרמ"א, וכתב דלאו מנהג ותיקין הוא, דאף דיכול לעשות על ידי גוי, מכל מקום הישראל יזדרז בדבר יותר. ונחלקו בדבר גדולי פוסקי זמננו: בשו"ת אגרות משה (או"ח ה, ס"י כה) כתב שהנכון לדינא, כט"ז. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח ס"י עד) כתב שהמנהג כסברת הרמ"א, אע"פ שלהלכה עיקר כט"ז.
3. ובדעת הר"ף כתב הר"ן (בפרק המצניע) דסבירא ליה כרבי שמעון. וכ"כ הרמב"ן והרשב"א. אמנם ברי"ף פרק כירה (י"ט ב' בדפי הר"ף) נראה שפוסק כרבי יהודה. ב"י או"ח רעח.
4. או"ח שטזח. אמנם האחרונים מעירים על סתירה בדברי השו"ע, שכן בס"י שמא פסק: אסור ליטול שערו או ציפורניו, בין ביד בין בכלי, בין לעצמו בין לאחרים, וחייב על שתי שערות. וזה לכאורה כמאן דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב, כמו שכתבו תוספות (צ"ד ב', ד"ה אבל). וכן כתב בביאור הגר"א (או"ח שמא) שהשו"ע סתם (בס"י שמ) כהרמב"ם. וראה באריכות בביה"ל (או"ח שמא ד"ה וחייב). ודעת הגר"א להלכה, נראה שסובר כרבי שמעון. וכן כתב המשנ"ב (שטזח, ס"ק לד, שער הציון אות נז). וראה עוד לקמן, ס"פ המצניע (צ"ד ב', סוגית תלישת שיער וציפורניים בשבת). מקורות - רמב"ם וראב"ד (הל' שבת א, ז). מאירי (פרק שני, בביאור המשנה הרביעית, ד"ה זהו ענין משנתנו). רבינו חננאל (צ"ד ב', קנ"ז ב'). רמב"ן (קנ"ז א', ד"ה בכל). רשב"א (קכ"א ב'). ר"ן (לז א ברי"ף; סז ב ברי"ף). רא"ש (יטה).

בעזהש"ת

י"א ניסן תש"פ
מסכת: שבת | פרק: ב' | דף: ל'

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

הרמב"ם כתב שחייב.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן רעח)

א. מתגר לכבות הנר בשביל שישן החולה שיש בו סכנה.